جۇڭگو، شەتەل وقمىستىلارى:

شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقۇق بىستەرى ۇزدىكسىز دامىپ، العا باستى

شینخۇا اگەنتسىگىنىڭ 3 ـ ايدىڭ 17 ـ كۈنى بەيجىڭنەن بەرگەن حابارى (ئەتىلشى يۈي تاۋ). بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۋىيمى ادامدىق ۇقۇق القالار كەڭەسىنىڭ 49 ـ كەزەكتى ئماجلىسى "شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىمىنىڭ العا باسۇى جانە ئار ۇلت حالقىنىڭ باقتىتى تۇرمىسى" نەگىزگى تاقىرىبىندا بۇلتىق تاراپتار ئماجلىسى 3 ـ ايدىڭ 16 ـ كۈنى ئۇرىمجى قالاسىندا وتكىزىلدى. ئماجلىستى جۇڭگو ادامدىق ۇقىقتى زەرتتەۋ قوعامى وتكىزدى. جۇڭگو، رەسەي، پاكىستان، كۇبا قاتارلى مەملەكەتتەردەن كەلگەن كوپتەگەن ماماندار، وقىمىستلار ئماجلىس ۇستىندە نەمەسە ينتەرنەت بەينە ەكران تاسىلىمەن ئسوز سويلەپ، شینجیاڭنىڭ قوعامى ورنىقتى، ەكونوميكاسى دامىعان، ادامدىق ۇقىق بىستەرى ۇزدىكسىز العا باسقان شىنايى جاعدايىن بايانداپ، از ساندى باتىس ەلدەرىنىڭ شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق جاعدايىنا جالا جاپقان، كۇيە جاققان ساندىراقتارىنا تويتارىس بەردى. جۇڭگونىڭ بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ جەنەۋادا تۇراتىن ۋاكىلدەر ۇيىرمەسىنىڭ كشى ەلشىسى جياڭ دۇان ينتەرنەت جەلىسىندە ماجلىسكە قاتىناستى.

باتىس ـ وڭتۇستىك ساياسي ـ زاڭ داشۇەسى ادامدىق ۇقىقتى زەرتتەۋ ورنىنىڭ اتقارۇشى باستىعى جاڭ يۇڭحى مىنالاردى ئبىلدىردى: كوزدەن كەشىرۇ، تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋ ارقىلى شینجیاڭدا امەريكادا‌عى، باتىستا‌عى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەر ويدان قۇراستىرعان "زورلىقپەن ەڭبەككە سالۇ" ماسەلەسىنىڭ مۇلدە ئومىر سۇرمەگەندىگىن ۇعىسىپ بىلدىك. ەڭبەكاقى ماملەسى جوعارى، يگىلىك ماملەسى جاقسى بولعاندىقتان، وڭتۇستىك شینجیاڭنىڭ ەگىن، مال شارۋاشىلىق رايوندارىندا‌عى كوپتەگەن از ۇلت ارتىق ەڭبەككۇشتەرى ئوز ەرىكتەرىمەن سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋدى تاڭدايتى. سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋدەن تۇلعان بەلسەندى اسەرلەر مىنالاردى قامتيدى: كوز ايىنا كەڭەيدى، وتباسىنىڭ كىرىسى ارتتى، ايەلدەردىڭ ورنى جوعارىلادى، پەرزەنتتەرىنىڭ ئبىلىم الۇ ورەسى ئوستى، سونىمەن بىرگە جۇمىس ىستەۋشىلەردىڭ وزدەردىنىڭ، سوندا‌ي ـ اق پەرزەنتتەرىنىڭ داڭۇ كەڭىستىگى ئتپتى دە كەڭەيدى. جۇمىس ىستەۋگە قاتىناسقان كوپتەگەن از ۇلت بۇقاراسى دا ئوز ماڭدارىندا‌عى دوستارى مەن تۇىستارىن سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋگە جەتەكتەپ، ۇلگىلىك، باستاماشىلىق رول اتقاردى.

جۇڭگو داشۇەسى وتاندىق ئىلىم شۇەيۇانىنىڭ پروفەسسورى، رەسەيلىك وقىمىستى سولونين بىلاي دەدى: ئوزىمنىڭ وقىتۇدان سەزگەندەرىمنەن قاراسام، شینجیاڭ جاقندا‌عى جىلداردان بەرى نەگىزدىك وقۇ ـ اعارتۇدى زور كۇشپەن دامىتىپ، مەملەكەتكە قىزۇار دارىندى جەتىلدىردى. وقۇ ـ اعارتۇدىڭ قولجەتىمدىلىگى ادامدارىڭ باقىتتى تۇرمىسىندا‌عى شەشۇشى شارت، ادامدىق ۇقىقتىڭ دا نەگىزگى فاكتورلارىنىڭ ئبىرى.

چىڭحۇا داشۇەسىنىڭ زەرتتەۋشىسى، پاكىستاندىق وقىمىستى ميڭجۇ بىلاي دەدى: قازىر شینجیاڭ ەڭبەكشىلەردىڭ ۇقىعىن قورعاۇ، كاسىپتىك شەبەرلىككە باۋلۇدى كۇشەيتۇ، كوپ ۇلتتىڭ بىرگە گۇلدەنۇىن جەبەۋ جاعندا‌عى ئبىر قىدىرۇ شارالاردى تىياناقتاندىرىپ، ئار ۇلت حالقى تىنىش ئومىر، شات ـ شادىمان تىرشىلىك كەشىردى، وسىلاردىڭ بارلىعى باتىستىڭ ورىنسىز جازعىرۇىنا تاس ـ تالقان ەتەتىن ەڭ قۇاتتى دالەل ـ دەلەل.

جۇڭگو حالىق داشۇەسى حالقارالىق قارىم ـ قاتىناس شۇەيۇانىنىڭ دوكتور اسپىرانتى، كۇبالىق وقىمىستى ۋاڭ شاۋسۇڭ بىلاي دەدى: امەريكا ادامدىق ۇقىق ماسەلەسىندە ەجەلدەن قوس ولشەم ۇستانىپ، ايتىلمىس ادامدىق ۇقىق ماسەلەسىنەن پايدالانىپ وزدەرىنىڭ ايتىلمىس قارسىلاسىنا سوققى بەرۇگە ادەتتەنگەن. امەريكا جۇڭگونىڭ قول جەتكىزگەن تابىستارىنان ۇرەيلەنىپ، ئوزىنىڭ حالقارادا‌عى ورنىن باسىپ كەتۇىنەن الاڭداپ وتىر، سونىمەن ايتىلمىس شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق ماسەلەسىن جەلەۋ ەتىپ جۇڭگونىڭ شكى سىنە كىلىكتىرۇىنىڭ داۋىنا كەدەرگى بولدى.

شینجیاڭ داشۇەسى زاڭ علىمى شۇەيۇانىنىڭ ورىنباسار باستىعى ارىكىن سامساق بىلاي دەدى: جاقندا‌عى جىلداردان بەرى شینجیاڭ ورنىقتى جۇمىستاندىرۇ، جۇمىستاندىرۇدى قامتاماسىز ەتۇ سياقتى حالققا تىيمدىلىك جاساۋ ينجەنەريالارىن تىڭعىلىقتى بىلگەرىلەتىپ، ئار ۇلت ەڭبەكشىلەرى ابرويلى ەڭبەك ارقىلى تۇرمىس ساپالارىن زور مولشەردە جوعارىلاتتى. شینجیاڭدا‌عى ئار ۇلت ەڭبەكشىلەرىنىڭ جۇمىستانۇ قامتاماسىزدىعى، سوندا‌ي ـ اق ونىڭ امالياتى جۇڭگونىڭ نەگىزگى زاڭىنا، زاڭدارىنا ۇيلەسۇىمەن بىرگە، حالقارالىق ەڭبەكشىلەر ۇيىمىنىڭ ەڭبەكشىلەردى قورعاۇ جانە ادامدىق ۇقىقتى قامتاماسىز ەتۇ ولشەمنە دە ۇيلەسەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

اۋتونومىالى رايوندىق دامۇ جانە رەفورما كومىتەتى:

ورنىقتى، اقاۋسىز ەكونوميكا ورتاسىن جاراتامىز

تاياۋدا اۋتونومىالى رايوندىق دامۇ جانە رەفورما كومىتەتى پارتيا باسشىلىق گرۇپپاسى نازاريا ۇيرەنۇ وزەكتى گرۇپپاسىنىڭ توپتىق ۇيرەنۇىن وتكىزىپ، مەملەكەتتىك ەكىنشى ئماجلىستىڭ رۇحىن جەتكىزىپ، ۇيرەنىپ، كەزەكتەگى قىزمەت مىندەتتەرىمەن ۇشتاستىرىپ، مەملەكەتتىك ەكى ئماجلىستىڭ رۇحىن دايەكتىلەندىرۇدەگى، تياناقتاندىرۇدا‌عى كىرىسۇ ئتۇينىن، كۇش سالۇ ئتۇينىن ئداپ باسىپ تاۋىپ، قىزمەت وي جەلىسى مەن قىزمەت شارالارىن ونان ارى كەمەلدەندىرىپ، نسانا مىندەتتەردى اشالاپ، سالالاپ، تۇراقتى مۇلىككە قارجى قوسۇ جانە نسان قۇرلىسىن بىلگەرىلەتۇ؛ ەنەرگيا ۇنەمدەۇ، كومىر قىشقىل گازىنىڭ شعارىلۇىن ازايتۇ قىزمەتىن بىلگەرىلەتۇ؛ شارۋاشىلىق ساۋدا ورتاسىن جاقسارتۇدى بىلگەرىلەتۇ؛ ەرەكشە باسىمدىقتا يە كاسىپ سالالارىنا مەڭزەس جوعارى ساپالى دامۇدى اتقارۇ جوباسىن زەرتتەپ العا قويۇ؛ ئتۇيىندى سالالاردا‌عى رەفورمانى بىلگەرىلەتۇ؛ جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايون قۇرىلىسىن بىلگەرىلەتۇ؛ حالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۇ جانە جاقسارتۇدى بىلگەرىلەتۇ؛ زاڭ بوينشا اكىمشىلىك جۇرگىزۇ قابىلەتىن جوعارىلاتىپ، ورنىقتى، اقاۋسىز ەكونوميكا ورتاسىن جاراتۇعا قۇلشىنۇ كەرەكتىگىن باسا دارىپتەدى.

اۋتونومىالى رايوندىق باس جۇمىسشى ۇيمى:

ۇيرەنۇ جەتىستىكتەرىن ئىس جۇزىندەك ارەكەتكە اينالدىرامىز

تاياۋدا اۋتونومىالى رايوندىق باس جۇمىسشى ۇيمى كادرلار جينالىسىن اشىپ، مەملەكەتتىك ەكى ئماجلىس رۇحىن جەتكىزىپ، ۇيرەنىپ، مىنالاردى باسا دارىپتەدى: وسكەلەڭ ساياسي ساناللىقپەن ۇيرەنۇ، ۇگىنتەۋ، دايەكتىلەندىرۇ قىزمەتىن ويداعىداي يگەرىپ، "جۇڭگو ارمانى · ەڭبەك ارداقتى · شینجیاڭ جاقسى" نەگىزگى تاقىرىبىندا ۇگىت تاريىە قىلىنىپ ۇزدىكسىز تەرەڭدەتۇ كەرەك. كاسىپ سالاسى جۇمىسشىلارى قوسىنى قۇرىلىسى رەفورماسىن تەرەڭدەتىپ، "بۇقارا جاڭالىق اشۇ، ەڭبەك وزاتتارى باستاماشى بولۇ، تەحنيكەتەر جاسىپ شعارۇ" سندى جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەردىڭ جاڭالىق اشۇ، ونىمدىلىك جاراتۇ سياقتى قيىلدارىدى تەرەڭدەتۇ كەرەك. ارناۋلى مىندەتتەگى توپتىق كەڭەسۇ جەتەكشىلەرى قوسىنى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، ارىز ـ شاعىمنان بۇرىن جاراستىرۇ قىزمەتىن ورىنستەتىپ، " حالىق سوتى مەكەمەسى + جۇمىسشى ۇيمى" سندى ەڭبەك داۋ ـ شارىن كوپ نەگىزدى شەشۇدى تەرەڭدەتۇ كەرەك. "زەردەلى جۇمىسشى ۇيمى +" ارقىلى جۇمىسشى ۇيمى مۇشەلەرىنىڭ سايالىاتى، تۇرمىس سياقتى جالپىلىق تىيمدىلىكتەردەن يگىلىكتەنۇى جوننىدە نزدەنىس جاساپ، زەردەلى جۇمىسشى ۇيمى قۇرىلىسىنىڭ ناقتى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۇىن نىگەرىلەتۇ كەرەك.

(ئەتىلشى جاڭ يۇنمەي، قاتىناسقان تىلشىلەر ۋاڭ نا، شى شين، گو لىيڭ، ما ينيڭ، سۇي يۇنيان، ياڭ شۇحان)

(باسى 1 ـ بەتتە)

بۇل كەلەلى نسانداردىڭ سايات اۇماعى كەڭ، قۇنى جوعارى، قارجى قوسۇ كولەمى زور، وندا تۇرمىس ساپاسىن جوعارىلاتاتىن حالىق تۇرمىسىنا سايات نسانىدار بولۇمەن بىرگە، شینجیاڭنىڭ بايلىق باسىمدىعىن كورنەكىتىلەندىرەتىن جەل ەلەكتر، فوتوۋولت سياقتى جاڭا ەنەرگيا نسانىدارى بار، جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن تياناق ەتكەن سىرتقا اشىق ۇستاۋ نسانىدارى، سوندا‌ي ـ اق شكى سۇرانىستى كەڭەيتۇگە دەم بەرەتىن "ەكى جاڭا، ئبىر ئتۇيىندى" نسانىدارى دا بار... جارقىن تۇيىندەر بىرىنەن سوڭ ئبىرى كورىنگەن وسى كەلەلى نسانىدارىدا شینجیاڭنىڭ جوعارى ساپالى دامۇنىڭ شىت جاڭا قوزعاۇشى كۇشى مەن زور كومەسكى قۇاتى قامتىلۇمەن بىرگە، شینجیاڭنىڭ جوعارى ساپالى دامۇدى جەدەل بىلگەرىلەتۇ كۇشتى سيگنالىن دا تاراتتى، تياناشان الابنداعى ئار ۇلت كادر ـ جۇرتشىلعى بۇدان تەرەڭ شابىت الىپ، بارىنشا جىگەرلەندى.

كوكتەم ـــ جۇمىستى قالپىنا كەلتىرۇدىڭ، جۇمىس باستاۋدىڭ التىن مەزگىلى. باستاما جالپى جاعدايدى بەلگىلەيدى، باستاپقى قادام سوڭعى بارىنستى بەلگىلەيدى. تىرشىلىك اتاۋلى جاندانا باستاعان وسى ماۋسىمدا تەك مىعىم كۇش ـ قايرات، ارىندى جىگەرمەن، تولىق كەمەلدى كۇيمەن، جوعارى ولشەممەن جانە كومەگە ۇمتىلۇداي كۇشتى تەبىنمەن كەلەلى نسانىداردىڭ ناقتى، ەڭجەي ـ تەڭجەيلى تياناقتانۇىن بار كۇشپەن بىلگەرىلەتكەندە عانا تۇتاس جىلدىق دامۇدا باستامانى جاقسى باستاۋعا، قادامدى جاقسى باسۇعا بولادى.

ۋاقىت كۇتپەي تۇرمايدى، وراي كۇتپەي تۇرمايدى، دامۇ كۇتپەي تۇرمايدى. وسى دابىرالى جۇمىس باستاۋ مەزگىلىندە جۇگىرۇ سىزدەعنان باستاپ كومبەگە ۇمتىلىپ، جاڭا كوكتەمدەگى تۇڭعىش ئبىر كۇرەك توپىراقتى تاستاعاننان باستاپ قاجىرلىلىقپەن ناقتى ىستەپ، جاڭا كەزەكتى "نسانىداردى مىقتى يگەرۇدىڭ، كەلەلى نسانىداردى يگەرۇدىڭ" قىزۇ ورلەۋىن كۇش سالا كوتەرىپ، كەلەلى نسانىداردان ناتيجە شعارۇ ارقىلى جالپى جاڭا‌ىدايدىڭ دامۇنا جەتەكشىلىك ەتىپ، شینجیاڭنىڭ جوعارى ساپالى دامۇنىڭ تىنىستى كوكتەم شۇاعىن ويداعىداي كەستەلەيىك.

("لەپتى لەبزگە" ماقالا جولداۋ حات ساندىعى: xjrbplb @126.com)

(باسى 1 ـ بەتتە)

حالقتىڭ تاماشا تۇرمىسقا دەگەن قاجەتتىنىڭ كۇن سايىن ارتۇىنا نلەسە، تياناشان الابنداعى ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ مادەنيەت ونىمدەرىنىڭ ساپاسى، سنى، سىنى، ۇلگىسى سياقتىلارعا تالابى بارعان سايىن جوعارىلادى. رايونىمىزدا‌عى ادەبيەت ـ كوركەمونەر ۇيىرمەلەرى ادەبيەت ـ كوركەمونەر قىزمەتكەرلەرىنىڭ كاسىپتىك قابىلەتىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتىپ، تۇىندى جاراتۇشىلاردى، ونەرپازدارىدى كوبىرەك جاڭالىق اشىپ، سارا تۇىندىلار شعارىپ، بۇقارانىڭ مادەنيەت قاجەتتىن قاناعاتاندىرۇعا شابىتتاندىردى.

2 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى شینجیاڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى كوركەمونەر ۇلكەن ساباقحاناسى ۋوكالدىق ئان ۇستازدارى مەن ئبولسۇ ساباعىن ارنايى اشىپ، دۇنيە جۇزىلىك ايگىلى سازدى قۇيىلعىمالى داۋىس يەسى، جوعارى داۋىستى ايەل ئانشى ئدىلبار قاتارلى 3 ۇستازدى ۇسىنىس ەتىپ، ئانشى ارتيستەردىڭ ونەرىن جوعارىلاتۇىنا جەتەكشىلىك ەتتى. "بۇل ارتيستەردىڭ ونەردە بلگەرىلەۋ كەڭىستىگىن بايقايتىن، جاقسارتۇ بەتالىسىن تاباتىن تۇعىرى، كوپشىلىكتىڭ ونەر دەڭگەيىن تۇىندى جاراتۇ، ارتيستىك جالپىلىق قۇاتىن جوعارىلاتۇىنا وتە جاقسى كومەك بەرەدى"، ـ دەدى شینجیاڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پارتكومىنىڭ شۇجيى ساي شياۋرۇڭ.

شینجیاڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى تۇتىكتى ـ نشەكتى اسپاپتار مۇزىكا ۇيىرمەسى (شینجیاڭ ايىۋە مۇزىكا ۇيىرمەسى) مەن ۇلتتىق مۇزىكا ۇيىرمەسىنىڭ جاتتىعۇ زالىندا 4 ايگىلى شعارمانى ارقاۋ ەتكەن كينو ـ تەلە فيلم اسىم اۇەندەرى نەگىزگى تاقىرىپتىق سيمفونيالىق وركەستر مەن ۇلتتىق اسپاپتار مۇزىكا تەاترى «ئوزىڭدى شینجیاڭدا كۇتەمىنگە» جاتتىعۇ ئوتىپ جاتتى. "جۇڭحۇانىڭ ەستەتيكالىق رۇحى مەن قازىرگى زامانعى ەستەتيكالىق تالپىنىسىن بىرلەستىرىپ، يدەيالىسى تەرەڭ، سونى دا ۇعىنقتى، تاماشا دا مىعىم تاڭداۋلى مۇزىكالىق تۇىندىلار ارقىلى بۇقارانىڭ ەستەتيكالىق تالعامىن نارلەندىرەمز"، ـ دەدى شینجیاڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى تۇتىكتى ـ نشەكتى اسپاپتار مۇزىكا ۇيىرمەسىنىڭ باستعى ۋاڭ شياۋلياڭ.

5 ـ كەزەكتى حانزۇئتلى تەاتر سالتاناتىندا "پارتيا قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعى نەگىزگى تاقىرىبىندا‌عى جاساپازدىق بوينشا 10 تاڭداۋلى تۇىندىنىڭ" ئبىرى بولعان پيەسا «لين جيلۇ» قازىر ئالى دە ۇزدىكسىز قويىلۇدا. شینجیاڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پيەسا ۇيىرمەسىنىڭ ورىنباسار باستىعى تيە تيڭتيڭ: "بىلتىر جىل سوڭىنان بەرى ئبىز نەگىزگى ساتىعا ىشكەرىلەي بارىپ، حالىق اندەرىن جيناۋ قىزمەتىن تىڭعىلىقتى ورىنداپ، مول شعارماشىلىق ماتەريالىنا يە بولدىق. ئبىز باي ادەبيەت ـ كوركەمونەر فورماسى ارقىلى ئداۋىر مەن حالىق ۇشىن اسقاق ئان سالامىز"، ـ دەدى. بيىل 2 ـ ايدا پيەسا ۇيىرمەسى اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۇ تاقىرىبىندا‌عى «باقىت كەلىپ ەسىك قاققاندا» اتتى پيەسانىڭ العاشقى نۇسقاسىن اياقتاتىپ، كومەدىيا فورماسىمەن "ۇعىسۇ، تىيمدىلىك جاساۋ، توعىسترۇ" بوينشا قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتى مەن قىستاق تۇرعىندارىنىڭ قول ۇستاسا كورىكتى اۋىل ـ قىستاق قۇرىپ، تاماشا تۇرمىسقا تالپىنعان حيكاياسىن كورسەتتى.

مادەنيەت كەڭىستىگىن كەڭەيتىپ، قىزمەت وتەۋ فۇنكتسياسىن كۇشەيتتى

ادەبيەت ـ كوركەمونەر جاساپازدىعىندا بارلىق گۇل شەشەك اتۇمەن بىرگە، الەۋمەتتىك مادەنيەت قىزمەت وتەۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرۇ دە بىرتىندەپ بيىككە كوتەرىلدى. بيىل جىل باسىنان بەرى بۇكىل شینجیاڭدا 107 كىتاپحانا، 116 مادەنيەت سارايى، 57 اسەمونەر سارايى فۇنكتسياسىن تولىق ساۋلەلەندىرۇمەن بىرگە، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ مادەنيەت قاجەتتىن قاناعاتاندىرعان ئبىر قىدىرۇ قيىمدار ورىستەتىپ، ەل نشىندەگى ئارقايسى قالالارمەن بايلىقتان بىرگە يگىلىكتەنۇدى جۇزەگە اسىردى.

شینجیاڭ كىتاپحاناسى جۇڭگو مەملەكەتتىك كىتاپحاناسىمەن بىرلەسپ "ساۋت ـ سۇيەك جازۇى ەستەمەسى" نەگىزگى تاقىرىبىندا‌عى تۇراقتى كورمەنى اشىپ، ساۋت ـ سۇيەك جازۇلارىن، قولا ىدىستاردى، سىرەك كەزدەسەتىن قىمبات باعالى بايىرعى شعارمالاردى كورمەگە قويدى. سوندا‌ي ـ اق شاندۇڭ ولكەلىك كىتاپحانامەن بىرلەسپ قۇرىلعان كۇنلۇن نيشان كىتاپحانا‌سىنا سۇيەنىپ، ئداستۇرلى مەرەكە ـ مەيرام، امالدار، حالقتىق سالت ـ سانامەن قاتىستى مازمۇندا 100 رەتكە جۇىق مادەنيەت لەكسياسى، ئوزارا ىقپالداسىپ سەزىنۇ، زەرتتەۋ ـ ۇيرەنۇ قىيمىلدارىن ورىستەتتى.

شینجیاڭ اسەمونەر سارايى كوكتەم مەرەكەسى كەزىندە حۋاڭ جوۋدىڭ «مول ئونىم شاتىنعى» جەلىلەس تۇىندىلارى، «ۋولگا وزەنىنىڭ داۋىسى»، «جومارت جاندارعا قۇرمەت» قاتارلى جوعارى دەڭگەيلى اسەمونەر تۇىندىلار كورمەسى ارقىلى كورەرمەندەرگە دۇنيە جۇزىلىك دەڭگەيدە‌گى ادەبيەت ـ كوركەمونەر تۇىندىلارىمەن تانىسۇ جانە ودان ئارزىتاتىنۇ تۇعىرىن ازىرلەدى. بىلتىر 5 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى ساراي اشىلعاننان بەرى شینجیاڭ اسەمونەر سارايى قابىلداعان كورەرمەن جينى 650 مىڭ ادام ـ رەتتەن استى.

"شینجیاڭ جاقسى جەر ـــ 9 ـ كەزەكتى تياناشان الابى كوكتەم مەرەكەسىن قۇتتىقتاۋ بەدىزاتتىق مادەنيەت مۇرالار كوكتەم مەرەكەسى سالت ـ سانا كورمەسى" بۇكىل شینجیاڭنىڭ جەر ـ جەرىندە 200 رەتتەن استام قيمىل وتكىزىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنا بەيزاتتىق مادەنيەت مۇرالاردىڭ تاريحي قۇنىن، مادەنيەت قۇنىن، جالعاستىرۇ قۇنىن ايگىلەدى، ادامدار ونىڭ تاماشالاۋ سىپاتىن، قولدانۇ سىپاتىن، كوركەمونەرلىك سىپاتىن شنايى سەزىندى.

بىلتىر 12 ـ ايدان قازىرگە دەيىن شینجیاڭ ادەبيەت ـ كوركەمونەرشىلەر بىرلەستىگى شینجیاڭ جاس ئحۇسنيحاتشىلار قوعامى، شینجیاڭ جاس فوتوشىلار قوعامى، شینجیاڭ اسەمونەرشىلەر قوعامىنىڭ جاس كوركەمونەرشىلەر كوميتەتى ىركەس ـ تىركەس قۇرىلىپ، وت الاۋدى قولىنا العان ئبىر ۇرپاق جاستار "ئبزدىڭ جۇڭگو ارمانىمىز ـــ مادەنيەتتى قالىڭ وتباسىلارىنا جەتكىزۇ" ادەبيەت ـ كوركەمونەر شاعىن بولىمشە اترەتتەرى قاتارلىلاردىڭ مادەنيەتتى نەگىزگى ساتىعا جەتكىزۇ قيىمدارىمەن بىرگە، بۇكىل شینجیاڭنىڭ جەر ـ جەرىنە بارىپ نەگىزگى ساتىعا قىزمەت وتەپ، جاڭا كوز ايا، جاڭا وي جەلىسى ارقىلى بۇقارانىڭ رۇحانى، مادەنى تۇرمىسىن بايىتتى.

تاريحتى سويلەتىپ، مادەنى ەسكەرتكىشتەرگە ئۇن قاتتىردى

2 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى 2021 ـ جىلعى مەملەكەت بوينشا 10 ۇلكەن ارحەولوگيالىق جاڭا بايقاۋدى العاشقى باعالاۋ ناتيجەسى جاريالاندى، شینجیاڭ لوپنۇر قياققۇدىق بەلگى وتى ەسكى جۇرتى سوڭعى باعالاۋ تۇرلەرىنىڭ تىزىمدەگىنە ەنگىزىلدى.

بيىل 1 ـ ايدىڭ ورتا شەنىندە رايونىمىز ئبىر توپ ارحەولوگيالىق جەتىستىكتەردى شوعىرلى جاريالادى: "ارحەولوگيالىق جۇڭگو" كەلەلى نسانىن ارقاۋ ەتىپ، 15 ئتۇرلى ىرىقتى ارحەولوگيالىق قازۇ جۇرگىزىپ، سونىمەن بىرگە، 18 ئتۇرلى نەگىزگى قۇرىلىس ارحەولوگيالىق نسانىن ورنىداپ، كوپ پاندەر زەرتتەۋىندە ماڭىزدى جەتىستىكتەرگە قول جەتكىزدى. مەملەكەتتىك مادەنى ەسكەرتكىش مەكەمەسىنىڭ ورىنباسار باستىعى سۇڭ شينچاۋ بىلاي دەپ قارادى: وسى ارحەولوگيالىق بايقاۋلار تاريحتان بەرگى ورتالىق بيلىكتەردىڭ شینجیاڭ ئۇىرىن ئونىمدى باسقارىلعاندىعىن شنايى دالەلدەپ، ۇلتتاردىڭ ارالاسقان، شىتەسكەن، توعىسقان تاريحي شىندىقتى جاندى ئتۇسىندىرىپ، جۇڭحۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن بەرىك ورناتۇعا علمي ۇلەس قوستى.

قايتكەندە ارحەولوگيالىق جەتىستىكتەردى ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ رۇحانى نارىنە اينالدىرۇعا بولادى؟ شینجیاڭنىڭ مادەنى ەسكەرتكىش قىزمەتكەرلەرى ئبىرسپىرا فورمالى، سەزىمدى، ئونىمدى بولۇ قىزمەتتەرى ارقىلى تاريحتى سويلەتىپ، مادەنى ەسكەرتكىشتەرگە ئۇن قاتتىرىپ، "بجداعاتتىلىقپەن نارلەندىرىپ"، جۇڭحۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ جۇرەك تۇكپىرىنە تەرەڭ تامىر تارتقىزدى.

جۇىقتا تۇرپان مۇراجايى "كوكتەم حابارى ـــ مۇراجايدىڭ تاڭعاجايىپ ئتۇنى" تۇڭعىش ورتاعا قويۇ قىيمىلىن وتكىزىپ، جۇرتتى مۇراجايدا‌عى مادەنى ەسكەرتكىشتەر دۇنيەسىنەن ئالززاتتانۇعا، تاريحتىڭ ۇنىنە قۇلاق تۇرۇگە باۋرادى.

شینجیاڭ مۇراجايى ورتا، باستاۋىش مەكتەپ وقۇشىلارىنا باعىنتالعان "ساباقتان كەيىنگى قىزمەت وتەۋدى" العا قويىپ، بالالاردىڭ مادەنى ەسكەرتكىشتەرمەن تىعىز جاناسۇ بارىسىندا شینجیاڭ تاريحىن ئبىلپ، ۇزاق تاريحقا يە جۇڭحۇانىڭ تاڭداۋلى ئداستۇرلى مادەنيەتىن سەزىنىنۇىنە مۇمكىندىك جاسادى.

سيفرلى تەحنيكانىڭ جالپىلاسۇى بۇكىل شینجیاڭدا‌عى مۇراجايلاردىڭ دىر ـ دۇمانىن ەرەكشە اسىردى: بايىرعى مادەنى ەسكەرتكىشتەرگە "جان ئبىتىپ"، سۇيكەمدى بەينەسىن جۇرت ۇناتتى، كورەرمەندەر ارحەولوگيا جۇمىس باسىنا "بارىپ"، ارعى زامان مەن بۇگىنگى زاماندى كەسىپ ئوتىپ، مەملەكەتتىڭ اسىل قازىناسىمەن "تىلدەسىپ"، مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالپىنا كەلتىرۇدى سەزىندى... بۇرىنعى جىم ـ جىرت مۇراجايلار "ينتەرنەتتە تانىمال، ئسوزسىز، باراتىن جەرگە" اينالىپ، جاستار مەن ئوسپىرىم كورەرمەندەردىڭ القاۋىنا يە بولدى." '90 ـ جىلدارداڭ تۇلەگى'، '2000 ـ جىلدارداڭ تۇلەگى' بولعان جاستار مەن وسپىرىمدەردىڭ تاماشالاۋشىلار اراسىندا يەلەگەن سالىستىرماسى %60تەن استى"، ـ دەدى شینجیاڭ مۇراجايى قوعامدىق تاربيە ئبولىمىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۇشىسى جاڭ لەي.

تياناشان الابنداعى ئرى ەسكى جۇرتتار تاريحتىڭ كۇاسى ئارى جۇڭحۇا وركەنيەت بەلگىسى جۇيەسىنىڭ قۇرامداس بولىگى. بىلتىر جىل سوڭىندا مەملەكەتتىك مادەنى ەسكەرتكىش مەكەمەسى جارىالاعان «ئرى ەسكى جۇرتتاردى قورعاۇدىڭ، ودان پايدالانۇدىڭ "14 ـ بەسجىلدىق" ارناۋلى جوباسىنا» شینجیاڭنان 9 ئرى ەسكى جۇرت ەڭگىزىلدى. بەيتيڭ بايىرعى قالاسى ەسكى جۇرتىندا بۇكىل شینجیاڭ بوينشا تۇڭعىش مەملەكەتتىك ارحەولوگيالىق ەسكى جۇرت باقشاسى سالىنىپ، ەل نشىندەگى ەڭ وزىق تەحنيكالىق تاسىلدەردەن جانە كورسەتۇ جابدىقتارىنان پايدالانىپ، بايىرعى مادەنى ەسكەرتكىشتەردىڭ جاستعىن الاۋلاتتى.

كوكتەم كەلسىمەن ۇلى قورعان مەملەكەتتىك مادەنيەت باقشاسى (شینجیاڭ بولگى) نسانىنى باستالدى. چارقىلدق ۇلى قورعان مەملەكەتتىك مادەنيەت باقشاسىنىڭ وزەكتى كورىنىس ئتۇينى بولعان ميران بايىرعى قالاسى ەسكى جۇرتىن قالپىنا كەلتىرۇ جۇمىسى ياقتادى ئارى سىرتقا اشىق ۇستالدى.

اۋتونومىالى رايوندىق مادەنيەت جانە سايالحات مەڭگەرمەسى بايلىق اشۇ باسقارماسىنىڭ باستعى جاڭ چۇنمەيڭ بىلاي دەدى: "ۇلى قورعان مەملەكەتتىك مادەنيەت باقشاسى (شینجیاڭ بولگى) نسانى قۇرىلىسىنىڭ بىرتىندەپ بەلگىلەنىپ بايلانىستى وڭتۇستىك شینجیاڭ مەن سولتۇستىك شینجیاڭعا تارالعان ۇلى قورعان بايلىعى سايالحات كورىنىس تۇينىندەرىنىڭ، كورىنىس وڭىرلەرىنىڭ ئپىشىنىن ئار ۇلت بۇقاراسىمەن تىعىز جاناسترادى".

شینجیاڭدى مادەنيەتپەن نارلەندىرۇدىڭ ئتۇينى نارلەندىرۇدە. جەر ـ جەر "فورمالى، سەزىمدى، ئونىمدى بولۇدى" تالاپ ەتىپ، قىزمەتتەردى ناقتى يگەرىپ، ەگجەي ـ تەگجەيلى ىستەپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ رۇحانى دۇنيەسىن بايىتىپ جانە كەمەلدەندىرىپ، جۇڭحۇا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىن بەرىك ورناتىپ، شینجیاڭنىڭ قوعام ورنىقتىلعى مەن بايالدى تەنىشتىعىنىڭ يدەيالىق نەگىزىن بەكەمدەۋدە.

مەكەن ـ جايىمىز: ئۇرىمجى قالاسى حۇڭيۇان سولتۇستىك جولى 500 ـ ئومىر، تاراتۇ ورتالىعى: 5593062، جارناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ئومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۇان، جىلدىق باعاسى 228 يۇان